

MP405Z Obchodní právo I

Úvod do obchodního práva:

pojem, předmět, systém, prameny

22. 2. 2012

eva.vecerkova@law.muni.cz

Obchodní právo - právní odvětví ?

* je subsystémem (částí) **pozitivního práva**

* je samostatnou **vědeckou** právní disciplínou

* je samostatnou **pedagogickou** disciplínou

Obchodní právo – subjektivní a objektivní vymezení

právo kupců, **obchodníků**
(ius mercatorum)

+

právo **obchodů**
(ius commercium)

= smíšený princip

Obchodní právo – místo v systému práva

= průřezové právní odvětví

- především **právem soukromým**

(většina právních norem je subsystémem občanského práva hmotného);

- některé předpisy i z **veřejného práva**

(např. civilní proces: obch. rejstřík, konkurs a vyrovnání, správní právo: kartelové právo, živnostenské právo)

Obchodní právo – předmět

= soubor právních předpisů, jež platí pro úsek vzájemných styků lidských,
jež nazýváme obchodem /Malovský-Wenig, A.,1947/

- 1) Obchodní společnosti, družstva
- 2) Soutěžní právo
- 3) Obchody
- 4) Cenné papíry

Obchodní právo – systém (v nauce)

I. Obecná část

- zákl. otázky, základní pojmy obchodního práva

II. Zvláštní část

- hospodářská soutěž
- obchodní společnosti, družstva
- obchodní závazkové vztahy
- cenné papíry

Rakousko-Uhersko, ČSR:

- * **obecný zákoník obchodní z r. 1863** v Rakousku – pak recepční zák. č.11/1918 Sb. pro ČSR
obchodní zákoník z r. 1875 v Uhrách – platil pak na Slovensku a v Podk.Rusi
+ *obecný zákoník občanský (ABGB) z r. 1811* v Rakousku

ČSSR:

- **občanský zákoník č. 141/1950 Sb.** – sjednocení soukr. práva do jedné kodifikace

ČSSR:

- občanský zákoník č. 40/1964 Sb. + zákon o rodině (1963), + zákoník práce (1965)
- **hospodářský zákoník č. 109/1964 Sb.**
- zákoník mezinárodního obchodu č. 101/1963 Sb.

ČSSR, ČSFR, ČR - situace po r. 1989:

- občanský zákoník č. 40/1964 Sb. (z. č. 509/1991 Sb.) - dále jen obč. zák.
- **obchodní zákoník č. 513/1991 Sb.** (pro ČSFR; po rozdělení 1.1.1993 pro ČR a pro SR zvlášť) – dále jen obch. zák.

ČR - příprava rekodifikace od r. 2000:

- věcný záměr rekodifikace schválen vládou 18. dubna 2001
(ideovým zdrojem byl mj. vládní návrh obč. zákoníku bývalého Československa z r. 1937, který nebyl jako zákon přijat)
- **nový občanský zákoník** schválen horní komorou parlamentu 25. ledna 2012
- senát aktivně schválil návrhy zákonů, které společně s obč. zák. tvoří rekodifikaci soukr. práva v ČR: **zák. o obchod.korporacích** a zák. o mezinár.právu soukromém
- nový obč. zákoník – podepsán prezidentem 21. února 2012

Prameny obchodního práva

podle § 1 odst. 1 a 2

**zák. č. 513/1991 Sb.,
obch. zák.**

Obchodní zákoník

upravuje:

- postavení podnikatelů,
- obchodní závazkové vztahy,
- jiné vztahy s podnikáním související

Předpisy práva občanského,
tj. občanský zákoník a další zákony

Obchodní zvyklosti

Zásady, na nichž spočívá obchodní zákoník

(např. zásada smluvní volnosti, autonomie vůle, poctivého obchodního styku, zachování základního kapitálu, ochrany menšinových práv, dobrých mravů soutěže)

ČÁST PRVNÍ

Obecná ustanovení

HI. I
Základní ustanovení
§ 1 - 20

HI. II
Podnikání zahranič.osob
§ 21 - 26

HI. III
Obchodní rejstřík
§ 27 - 38l

HI. IV
Účetnictví podnikatelů
§ 39 - 40

HI. V
Hospodářská soutěž
§ 41 - 55

ČÁST DRUHÁ

Obchodní společnosti a družstva

HI. I
Obchodní společnosti

Díl I: Obecná ustanovení
§ 56 - 75c

Díl II: Veřejná obchodní společnost

Díl III: Komanditní společnost

Díl IV: Společnost s ruč.omezeným

Díl V: Akciová společnost

§ 56 - 220

HI. II
Družstva

(přiměřeně)

§ 221 - 260

ČÁST TŘETÍ

Obchodní závazkové vztahy

HI. I
Obecná ustanovení
§ 261 - 408

HI. II
Zvláštní ustanovení o některých obchodních závazkových vztazích

§ 409 - 728

HI. III
Zvláštní ustanovení pro závazk.vztahy v mezinár.obchodu

§ 729 - 755

ČÁST ČTVRTÁ

Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

§ 756 - 775

Ustanovení zásadně **kogentní povahy**,
platí zde § 2 odst. 3 obč. zák. (k dispozit. ustan.)

Část první:

Obecná
ustanovení

Část druhá:

Obchodní společnosti
a družstva

Část čtvrtá:

Ustanovení společná,
přechodná a závěrečná

Ustanovení zásadně **dispozitivní povahy**,
zde neplatí § 2 odst. 3 obč. zák.,
ale § 263 odst. 1 a 2 obch. zák.
(taxativní výčet kogentních ustanovení)

Část třetí:

Obchodní závazkové vztahy

Vztah obchodního zákoníku a občanského zákoníku

I. Obch. zák. upravuje některé otázky samostatně :

Otázky neupravené v obč. zák.
např. obch. společnosti, družstva,
prokura, bankovní záruka,
smlouva o prodeji podniku, sml. o úvěru

Otázky upravené také v obč. zák.
např. ručení, promlčení,
kupní smlouva (movité věci),
smlouva o dílo

bez použití obč. zák.

II. Obch. zák. upravuje určité otázky, ale nikoliv samostatně :

Úprava v obch. zák. má povahu odchylek nebo doplňků úpravy v obč. zák.

např.

Některá ustanovení o uzavírání smlouvy § 269 – 288 + § 43 nsl. obč.z.

Některá ust. o smluvní pokutě § 300 – 302 + § 544 nsl. obč.z.

Některá ust. o zániku nesplněn. závazku § 344 – 357 + § 570 nsl. obč.z.

III. Obch. zák. neupravuje určité otázky vůbec :

neupravuje

Úprava výlučně podle obč. zák.

např. smluvní zastoupení podnikatele § 31 nsl.

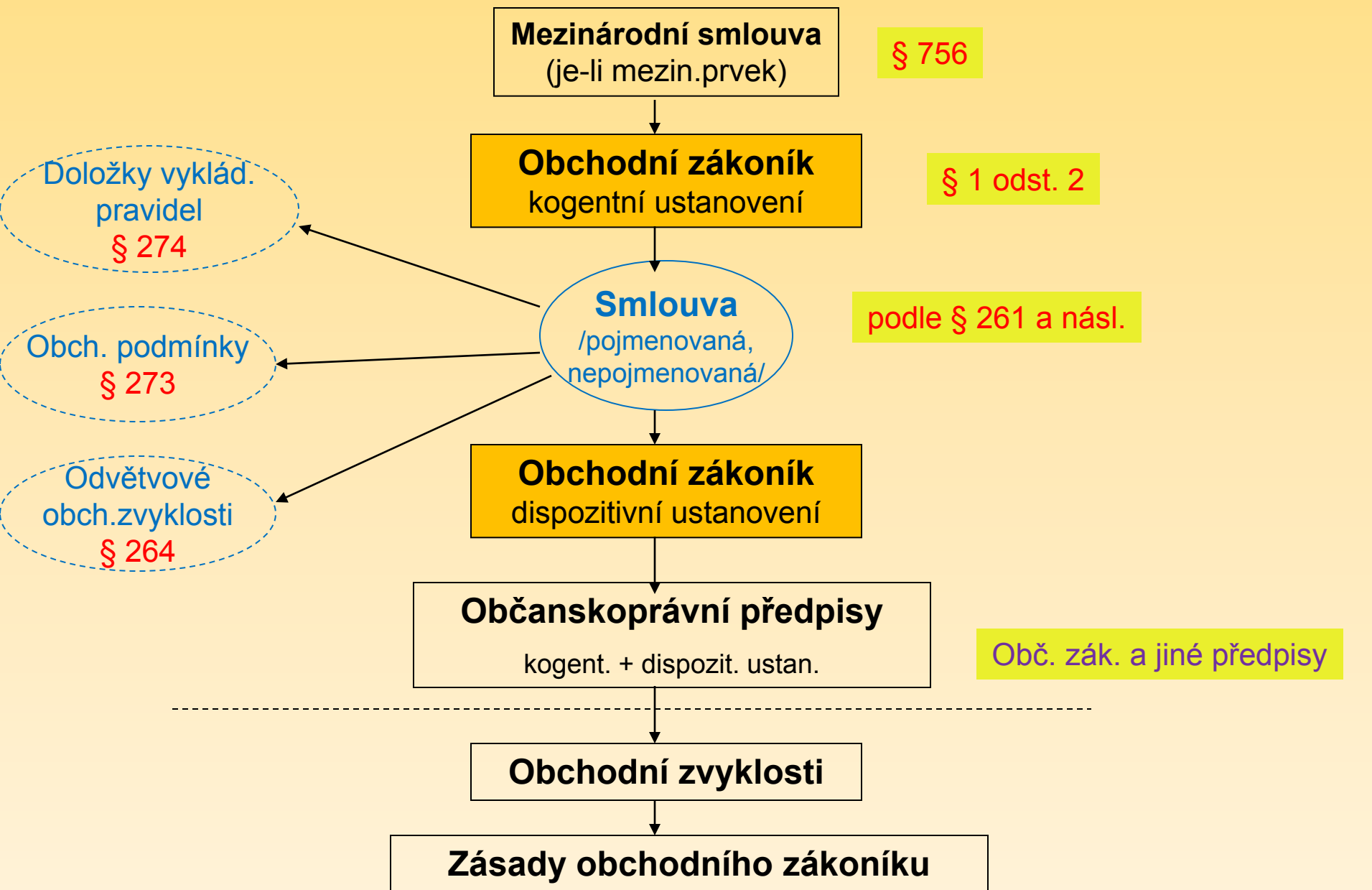
smlouva darovací § 628 nsl.

smlouva kupní (nemovité věci!) § 588 nsl.

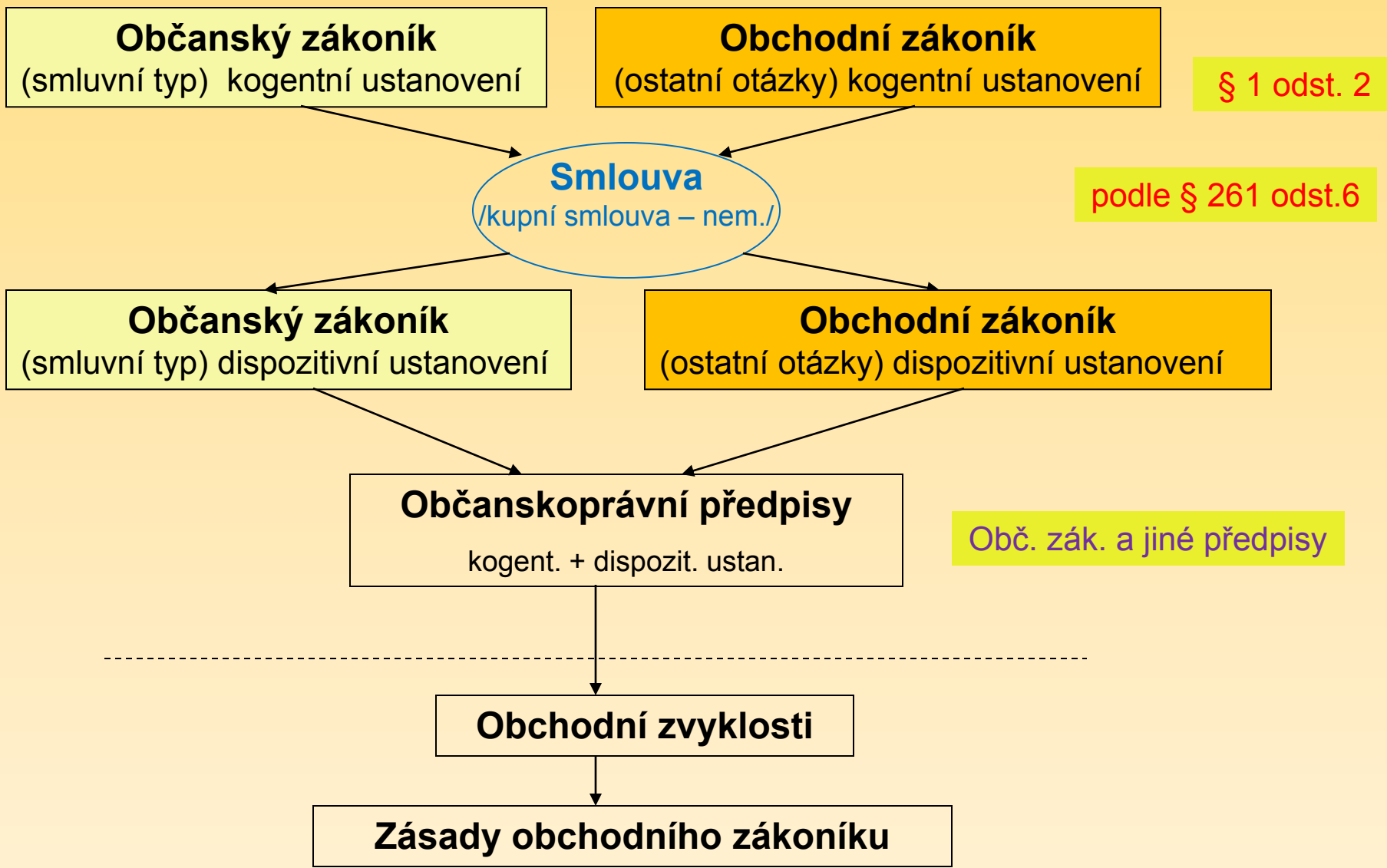
Prameny obch. práva (uzavírání obch.-právní smlouvy)

zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Prameny obch. práva (uzavírání obč.-právní smlouvy mezi podnikateli)

zák. č. 513/1991 Sb.,
obchodní zákoník

Nový občanský zákoník :

První část se věnuje právnímu postavení člověka jako jednotlivce.

Druhá část upravuje rodinné právo - například institut manželství a práva a povinnosti manželů, rodičů i dětí.

Třetí část se týká tzv. absolutních majetkových práv - vymezuje držbu, vlastnictví, spoluvlastnictví, věcná práva k cizím věcem, správu cizího majetku a dědické právo.

Čtvrtá část se zabývá relativními majetkovými právy a řeší vznik závazků a jejich obsah, zajištění a zánik.

Pátá část kodexu upravuje ustanovení společná, přechodná a závěrečná - zejména pravidla přechodu ze současné právní úpravy na nový právní pořádek.

Nabude účinnosti 1. ledna 2014.

Rekodifikace: **nový občanský zákoník (od r. 2014)**

= kodex i pro podnikatele

zruší obch. zákoník (§ 3080, bod 72)

Osoby § 15 – 435:

- zejména právnické osoby § 118 - 209, *korporace* § 210 a násl.,
- *spotřebitel* § 419,
- *podnikatel* § 420 – 422, k tomu i *obchodní firma* § 423 - 428, *sídlo podnikatele* § 429, *zastoupení podnikatele* § 430 - 435,
- zastoupení § 436 - 488: smluvní zastoupení (plná moc, *prokura*), *zákonné zastoupení* aj.

Věci § 489 - 544:

zejména *obchodní závod* § 502, *pobočka* § 503, *obchodní tajemství* § 504, *cenný papír* § 514 - 544

Právní skutečnosti § 545 – 654

...

Absolutní majetková práva § 976 – 1720:

věcná práva, dědické právo aj.

Relativní majetková práva § 1721 – 3014:

zejména *závazky* § 1721 – 3014 a *hospodářská soutěž, nekalá soutěž* § 2972 – 2990 (v pododd. zv. Náhrada při újmě na přirozených právech člověka u NŠ)

V ust. společ., přechod. a závěrečných § 2991 – 3081:

zejména *zveřejnění údajů* § 3018, *zahraniční osoba* § 3024, lhůty a doby, aj.

Speciální úprava subjektů:

- **zákon o obchodních korporacích** (obch.společnosti, družstva)

Návrh zákona je *druhou částí rekodifikace soukromého práva* a úzce navazuje na návrh občanského zákoníku. Neopakuje pravidla obsažená v návrhu občanského zákoníku ani nenabízí jinou variantu řešení pro téže subjekty, pouze občanský zákoník doplňuje a modifikuje.

Reaguje na odlišnosti podnikatelského světa, zejména na vyšší míru předpokládané profesionality, kterou podnikatelé vykazují (vyšší právní vědomí, větší míra rizika apod.).

Současně je však návrh zákona nastaven na propojení s novým insolvenčním zákonem a ostatními předpisy, které podnikání upravují – zásadní změny, které by měly nastat v těchto předpisech, budou provedeny po případném přijetí zákona, kdy se plánuje dvouleté období do nabytí účinnosti (zejména změny daňové a účetní).

Speciální úprava souvisejících otázek:

- živnostenský zákon,
- zemědělský zákon,
- zákon o účetnictví,
- zákon o ochraně hospodářské soutěže,
- zákon o ochraně spotřebitele,
- zákon o regulaci reklamy,
- zákon o ochranných známkách,
- zákon o podnikání na kapitálovém trhu,
- zákon o bankách,
- zákon směnečný a šekový aj.

Důvodová zpráva k návrhu OZ:

Osnova obč. zák. se však, vyjma řídkých a zvláště závažných případů, kde to vyžaduje srozumitelnost textu, **vyhýbá výslovným odkazům na existenci speciální úpravy ve zvláštních zákonech** či odkazům na možnost takových úprav, neboť se vzhledem k zásadě lex specialis derogat generali jedná o pravidlo samozřejmé, které by v důsledku toho muselo být jinak uváděno v každém jednotlivém ustanovení.

Podnikatel / obch. zák.:

§ 2 odst. 2

Podnikatelem podle tohoto zákona je:

- a) osoba *zapsaná* v obchodním rejstříku,
- b) osoba, která *podniká* na základě živnostenského oprávnění,
- c) osoba, která *podniká* na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,
- d) osoba, která *provozuje* zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Podnikatel / nový obč. zák.

§ 420

(1) Kdo samostatně *vykonává* na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.

(2) Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje *také každá osoba*, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.

§ 421

(1) Za podnikatele se považuje *osoba zapsaná v obchodním rejstříku*. Za jakých podmínek se osoby zapisují do obchodního rejstříku, [stanoví jiný zákon](#).

(2) Má se za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění [podle jiného zákona](#).

§ 3028

(1) **Tímto zákonem** se řídí **práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti**.

(2) Není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními **tohoto zákona** i **právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných**; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.

(3) Není-li dále stanoveno jinak, řídí se **jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti** tohoto zákona, jakož i **práva a povinnosti z nich vzniklé**, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, **dosavadními právními předpisy**. To nebrání **ujednání stran**, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit **tímto zákonem** ode dne nabytí jeho účinnosti.

§ 3029

(1) Dovolávají-li se právní předpisy **ustanovení, která se tímto zákonem zrušují**, vstupují na jejich místo jim odpovídající **ustanovení tohoto zákona**.

(2) Nestanoví-li **tento zákon něco jiného**, **nejsou dotčena ustanovení právních předpisů** z oboru práva veřejného, jakož i ustanovení jiných právních předpisů upravujících zvláštní soukromá práva.

§ 3030

I na práva a povinnosti, která se posuzují podle dosavadních právních předpisů, se **použijí ustanovení části první hlavy I.**

**Úvod do soutěžního práva:
systém, prameny**

22. 2. 2012

eva.vecerkova@law.muni.cz

§ 41 obch. zák.

- právo účastnit se hospodářské soutěže mají podnikatelé i jiné subjekty = **soutěžitelé**
- právo soutěžitelů **svobodně rozvíjet soutěžní činnost** v zájmu dosažení hospodářského prospěchu a sdružovat se k výkonu této činnosti a dbát právně závazných pravidel
- obecný **zákaz zneužití účasti v hospodářské soutěži**

§ 42 obch. zák.

- zneužití účasti v hospodářské soutěži :
  - **nekalé soutěžní jednání a**
  - **nedovolené omezování hospodářské soutěže (ZOHS).**

Právně závazná pravidla hospodářské soutěže vymezena

- **v § 41 a násl. obch. zák.,**
- **v ustanoveních ZOHS,**
- v ustanoveních **dalších právních předpisů** (např. z oblasti průmyslového vlastnictví, regulace reklamy, ochrany spotřebitele, trestněprávní regulace apod.)

§ 43 obch. zák.

Normy soutěžního práva se používají v závislosti na tom, kde nastaly účinky protiprávního jednání; účinky mají přednost před tím, kde došlo k vlastnímu jednání (shodný princip v obou zákonech).

**Právní úprava
r. 2012 - 2013**

Hospodářská soutěž

soukromoprávní úprava

obchodní zákoník

§ 44 – 55

Nekalá soutěž

veřejnoprávní úprava

**zák. o ochraně hospodářské soutěže
č. 143/2001 Sb.**

Ochrana hospodářské soutěže

proti jejímu narušení, k němuž může dojít:

- **dohodami narušujícími soutěž (kartely)**
- **zneužitím dominantního postavení**
  - **spojováním soutěžitelů**

§ 2972

Kdo se účastní hospodářské soutěže (**soutěžitel**), nesmí při soutěžní činnosti, ani při sdružování k výkonu soutěžní činnosti, vlastní účast v hospodářské soutěži nekalou soutěží **zneužívat**, ani účast jiných v hospodářské soutěži **omezovat**.

§ 2973

Ustanovení této hlavy se nevztahují na jednání v rozsahu, v jakém má **účinky** v zahraničí, pokud z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce mezinárodních smluv, nevyplývá něco jiného.

§ 2974

Českým osobám jsou, pokud se jedná o ochranu proti nekalé soutěži, postaveny na roveň **zahraniční osoby**, které se v České republice účastní hospodářské soutěže. Jinak mohou zahraniční osoby požadovat ochranu podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce mezinárodních smluv, a není-li jich, na základě vzájemnosti.

§ 2975

Zakázaná konkurenční doložka

- (1) **Neurčí-li se** v ujednání zakazujícím jinému soutěžní činnost **území, okruh činnosti nebo okruh osob**, kterých se zákaz týká, ke konkurenční doložce **se nepřihlíží**.
- (2) **Zakazuje se** konkurenční doložka ujednaná **na neurčitou dobu nebo na dobu delší než pět let**; poruší-li se zákaz, platí, že konkurenční doložka byla ujednána na pět let.
- (3) **Zakazuje se** konkurenční doložka **omezující zavázanou stranu více, než vyžaduje potřebná ochrana** oprávněné strany; poruší-li se zákaz, může soud na návrh dotčené strany konkurenční doložku omezit, zrušit, nebo prohlásit za neplatnou.

**Budoucí právní úprava
od r. 2014**

Hospodářská soutěž

soukromoprávní úprava

občanský zákoník

§ 2976 - 2990

Nekalá soutěž

veřejnoprávní úprava

**zák. o ochraně hospodářské soutěže
č. 143/2001 Sb.**

Ochrana hospodářské soutěže

proti jejímu narušení, k němuž může dojít:

- **dohodami narušujícími soutěž (kartely)**
- **zneužitím dominantního postavení**
  - **spojováním soutěžitelů**